

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ЗАХИСТУ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ ТА ГРОМАДЯНИНА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Сучасний стан справ у суспільстві потребує посиленої уваги до захисту прав і свобод людини та громадянина. Воєнний стан, як правовий режим, спричиняє значні зміни у функціонуванні державних інституцій та житті суспільства загалом, ставлячи під загрозу основні права і свободи громадян. За таких обставин особливо важливим є розробка та впровадження інноваційних підходів до забезпечення захисту прав людини, які б враховували специфіку воєнного стану та, водночас, виступали гарантими дотримання основних принципів правової держави. Це потребує не лише реформування законодавства, але й впровадження нових технологій та методів, які дозволять ефективніше захищати права громадян навіть у складних умовах. Інноваційні підходи повинні ґрунтуватися на підвищеному рівні обізнаності та підготовки як державних органів, так і громадянського суспільства щодо механізмів захисту прав у воєнний час.

Захист прав людини в умовах воєнного стану є складним і багатогранним завданням, яке вимагає комплексного підходу, включаючи юридичні, адміністративні та соціально-економічні процеси. Війна нарбила і продовжує чинити багато горя, знищуючи все на своєму шляху, найцінніше – життя і здоров'я людини. Головною метою наразі залишається питання ефективного захисту людини і громадянина від зовнішніх небезпек, які чатують в сучасному українському суспільстві. В рамках цього інноваційні підходи передбачають використання новітніх технологій, реформування законодавчої бази, удосконалення механізмів правозастосування та підвищення рівня підготовки правозахисних органів.

Це дослідження має на меті проаналізувати підходи до захисту прав людини в умовах воєнного стану, визначити їх ефективність та окреслити шляхи вдосконалення. Особлива увага приділяється вивченню міжнародного досвіду та можливості його адаптації до сучасних українських умов. Як наслідок, планується розробка рекомендацій щодо впровадження інноваційних підходів, які сприятимуть зміцненню правового захисту громадян в умовах воєнного стану, підвищенню рівня їхньої безпеки та добробуту.

Ключові слова: інновація, воєнний стан, права людини, суспільство, небезпека, адаптація, правоохоронні органи.

Постановка проблеми. В умовах воєнного стану захист прав і свобод людини та громадянина набуває особливої актуальності, оскільки традиційні механізми правового захисту часто мають недостатню ефективність у зв'язку з підвищеною складністю та нестабільністю соціально-політичної ситуації. Водночас, обмеження, що накладаються воєнним станом, можуть формувати додаткові ризики для прав і свобод громадян. У зв'язку з цим виникає необхідність пошуку нових, інноваційних підходів до забезпечення правового захисту, які б враховували специфіку воєнного часу та відповідали б сучасним проблемам, які наразі існують в суспільстві.

Однією із головних проблем залишається розробка таких інноваційних підходів, які б поєднували ефективність у забезпеченні безпеки та підтримці правопорядку з неухильним дотриманням прав людини. Необхідно враховувати, що воєнний стан

потребує особливих умов здійснення, однак не зважаючи ні на що, права людини мають залишатися недоторканими та непорушними. Варто проаналізувати, як новітні технології та методи можуть інтегруватися в правову систему України для покращення захисту прав і свобод громадян в умовах воєнного стану.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Важливі аспекти дослідженням питання інноваційних підходів до захисту прав і свобод людини та громадянина вивчав Р. Й. Шай [4], С. М. Гусаров [3], О. С. Гиляка [6], В. В. Коваленко [5]. Однак, незважаючи на чимале напрацювання в цій сфері, питання впровадження інновацій для захисту прав і свобод людини досліджено не в повному обсязі.

Мета статті – дослідити особливості інноваційних підходів до захисту прав і свобод людини та громадянина в умовах воєнного стану.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до статті 3 Конституції України, права і свободи людини та їхні гарантії визначають напрям і зміст діяльності держави. Держава несе відповідальність перед людиною за свої дії. Захист і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави [1]. Війна, яка наразі триває в Україні, значно порушує права і свободи людини і громадянина. Зважаючи на це не втрачає свою актуальність пошук інноваційних методів та засобів, які б змогли б захистити, сповістити, вирішити низку інших нагальних проблем, пов'язаних з цим. Інноваційні підходи до захисту прав людини мають на меті виконати три головні умови: зручність, ефективність, швидкість. Саме вони лягли в основу всім тим розробкам, які наразі використовують в суспільстві для інформування, реагування та захисту.

Захист прав і свобод людини і громадянина в суспільстві покладається на правоохоронні органи. С.М. Гусаров говорить, що захист прав і свобод людини та громадянина від протиправних посягань є основним обов'язком працівників правоохоронних органів України. Національна поліція України відіграє ключову роль у забезпеченні надійного захисту прав і свобод людини, оскільки її діяльність безпосередньо спрямована на виконання цього завдання. Крім того, один із найважливіших принципів діяльності поліції, згідно зі статтею 7 Закону України «Про Національну поліцію» [2], полягає у забезпеченні дотримання прав і свобод людини, гарантованих Конституцією та законами України, а також міжнародними договорами, які були ратифіковані Верховною Радою України, та сприянні їх реалізації [3].

Правоохоронна діяльність – це правозастосовна діяльність спеціальних органів, спрямована на розгляд юридично значущих справ, виявлення правопорушень та обвинувачення осіб, винних у вчиненні злочинів. Разом із тим, правоохоронною визначається діяльністю, що полягає у застосуванні до порушників примусових заходів, визначених законом, захист прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб [4].

Правоохоронні органи в Україні здійснюють свою діяльність відповідно до визначених законодавством норм. Професійна діяльність цих органів спрямована перш за все на забезпечення реалізації конституційних прав і свобод людини, які у демократичному суспільстві визначаються найвищою цінністю. Разом із тим, реалізація прав і свобод людини неможлива без забезпечення її на державному рівні. Дослідник-правник В. В. Коваленко наголошує на тому, що розуміння людиною змісту її прав і свобод відбувається не так у декларативному, як у можливості матеріальних, правових та інших гарантій,

наданих державою та її органами для послідовної та всебічної реалізації [5, с. 83].

Вітчизняний дослідник О. С. Гиляка вказує, що держави по всьому світу в першу чергу звертаються до цифрових технологій для забезпечення економічного розвитку та добробуту громадян. Проте часто це порушує принципи захисту даних і права людини на недоторканність приватного життя. Важливо оцінювати ризики під час обробки персональних даних, особливо тих, які можуть становити високий рівень загрози для прав і свобод людини. Цей фактор надзвичайно важливо враховувати при впровадженні нових технологій та роботі з інформацією для вразливої групи населення. У країнах, де діє закон про захист персональних даних, зазвичай пропонується проводити постійне оцінювання ризиків, оскільки це ефективний інструмент, який допомагає уникнути порушень прав і свобод людини [6].

Прикладом впровадження інноваційних технологій в сучасне суспільство, де продовжує тривати війна, є впровадження електронного судочинства. За словами І. Мірошніченко, з початку війни деякий час судова система була паралізована. По всій території України прокотилася тенденція, за якої суди знімали справи з розгляду, боячись наразити на небезпеку судовий апарат та громадян, які прийшли захистити свої права. Знадобилося чимало часу, щоб відійти від шоку і усвідомити подальший план своїх дій. Зважаючи на це, після повномасштабного вторгнення 24 лютого 2022 року, вже в березні, трохи оговтавшись від шоку і усвідомивши, що треба продовжувати жити заради майбутнього України, Рада суддів України оприлюднила рекомендації щодо функціонування судів в умовах воєнного стану. Зважаючи на впроваджені рекомендації, суддям рекомендовано визначати особливості роботи кожного суду на зборах його суддів з урахуванням безпекової ситуації в регіоні, а також відкладати та скасовувати судові засідання, коли це можливо. Крім того, Рада рекомендує дозволяти участь у судових засіданнях в режимі відеоконференції учасникам справи, які не можуть бути присутніми особисто через об'єктивні обставини, використовуючи будь-які технічні засоби, включаючи власні [7].

В рамках наданих рекомендацій місцеві суди один за одним почали впроваджувати в свою діяльність вже не нові, однак до цього часу не надто популярні поняття «відеоконференція», «онлайн засідання», низку інших подібних визначень. Наразі в Україні немає повністю безпечних місць, і майже щодня в кожній області держави звучать сирени, відключають світло. В таких умовах судова система не може повноцінно функціонувати. Суди, розташовані на відносно безпечній відстані від місць бойових дій, відновили розгляд справ у судових засіданнях. Ви-

ходом із ситуацій, коли неможливо повноцінно відвідати судові засідання, стала участь сторін у режимі відеоконференції з використанням власних технічних засобів. Наразі, майже всі державні судові інституції активно застосовують у своїй практиці аудіовізуальні засоби зв'язку. Цей процес робить судові засідання більш безпечнішим і швидшим, оскільки час використовується раціонально і з користю. В уряді обговорюють можливість в період дії воєнного стану проводити засідання онлайн або взагалі усунути такі обмеження і зробити відеоконференції повноцінною альтернативою звичайним засіданням. В рамках цієї мети в квітні 2022 Верховна Рада зареєструвала законопроект № 7316 «Про внесення змін до Кодексу адміністративного судочинства України, Цивільного процесуального кодексу України та Господарського процесуального кодексу України (щодо здійснення судочинства в умовах воєнного чи надзвичайного стану)». Відповідно до цього законопроекту планувалося запровадити ефективні механізми здійснення судочинства в умовах воєнного або надзвичайного стану, зокрема надання можливості іншим працівникам апарату суду виконувати обов'язки секретаря судового засідання, виконання цих обов'язків дистанційно, додаткове інформування учасників судового процесу про розгляд справи за допомогою всіх доступних засобів комунікації (телефонограми, СМС, електронна пошта, повідомлення у месенджерах тощо), а також через оголошення на офіційному веб-порталі судової влади України. Крім того, законопроект передбачає розширення застосування письмового провадження для розгляду судових справ у судах всіх юрисдикцій та впровадження особливих правил розгляду судових справ на період воєнного або надзвичайного стану, аналогічних тим, що діяли під час карантину для запобігання поширенню коронавірусної хвороби. Однак вказаний законопроект не було прийнято, зважаючи на декілька важливих причин. Перш за все, неможливість застосування інноваційних технологій у деяких судах через відсутність технічної можливості.

Таким чином, воєнний стан в Україні суттєво вплинув на процес розгляду судових справ. Незважаючи на це, війна триває, судові та низка інших державних інституцій продовжують працювати і надавати всі необхідні послуги. Парадокс, але можна сказати, що військова агресія, спровокована росією, значно вплинула на ІТ сферу в Україні. Для зручності громадян створено чимало мобільних додатків, онлайн платформ, різних допоміжних ресурсів з комунікації між громадянами і державними органами. Одним із яких є інноваційна онлайн-платформа – Дія. Її ще називають «держава в смартфоні». Вказана платформа розроблена з метою забезпечення ефективного захисту прав і свобод людини та грома-

дянина в умовах воєнного стану. Вона використовує високі технології для надання правової допомоги, моніторингу правопорушень та забезпечення психологічної підтримки онлайн. Цей інноваційний підхід сприяє захисту прав людини в умовах війни, коли робота державних органів паралізована безкінечними тривогами або відключеннями світла. Вказаний ресурс дозволяє громадянам отримати швидко та доступну допомогу безпечно і швидко. Така платформа створює нові можливості для захисту прав та підвищення свідомості громадян про їхні права в умовах воєнного стану, а це є важливим кроком у побудові безпечного суспільства.

Отже, досліджуючи питання впровадження інноваційних підходів до захисту прав і свобод людини і громадянина, мимоволі наштовхуєшся на неузгодженість і несправедливість такого впровадження для забезпечення захисту прав і свобод громадян в умовах воєнного стану для людей, які не мають доступу до сучасних електронних пристроїв, таких як смартфони, комп'ютери або планшети. Ця проблема особливо актуальна для пенсіонерів та людей із низьким рівнем доходу, які не можуть собі дозволити придбати такі пристрої через їх високу вартість. Багато пенсіонерів та малозабезпечених громадян проживають в сільських або віддалених районах, де доступ до Інтернету може бути обмеженим або навіть відсутнім. Крім того, деякі люди взагалі не використовують новітні технології через їх складність або відчуття незручності. Умови воєнного стану можуть призвести до частих відключень електроенергії, а це значною мірою ускладнює використання електронних пристроїв. Відсутність доступу до електронних засобів зв'язку ускладнює спілкування з правозахисними організаціями або усуває можливість отримати необхідну інформацію щодо захисту прав і свобод людини і громадянина.

Досить дошкульними є фішингові атаки, які здійснюються зловмисниками, котрі маскуються під надійні джерела інформаційного впливу. Вони становлять серйозну загрозу для безпеки даних громадян, особливо в умовах воєнного стану. Найпоширенішими є атаки через електронні листи, де зловмисники надсилають шкідливі гіперпосилання або вкладення. В умовах воєнного стану інноваційні підходи до захисту прав і свобод людини включають розробку передових антивірусних програм, які використовують штучний інтелект для блокування атак. Освітні програми підвищують кіберграмотність громадян, навчаючи розпізнавати фішингові загрози. Важливим є впровадження багатофакторної аутентифікації для ускладнення несанкціонованого доступу. Інноваційні системи шифрування даних захищають конфіденційну інформацію. Автоматичний аналіз електронних листів та обмін інформацією про загрози між

установами сприяють ефективному запобіганню фішингу. Цифрові паспорти для електронної пошти підтверджують автентичність відправників, допомагаючи уникнути підробоку. Автоматизовані системи реагування швидко нейтралізують фішингові атаки. Ці підходи підвищують рівень кібербезпеки та захисту прав громадян під час воєнного стану [8].

Наразі в Україні поширилася ще одна схема злочинів – діяльність фейкових благодійних і волонтерських організацій. Під виглядом збору грошей на благодійні потреби аферисти створюють фіктивні сайти, сторінки в соціальних мережах, телеграм-канали та привласнюють кошти громадян. Особливо поширеною є схема на різну військову амуніцію, інші потреби, які потребують особливого підходу. Це підриває довіру до справжніх благодійних організацій та ускладнює допомогу тим, хто дійсно потребує підтримки. Зважаючи на це, інноваційні підходи до захисту прав і свобод людини й громадянина в умовах воєнного стану в Україні можуть ефективно протидіяти таким шахрайствам. Приміром, звичайна верифікація благодійних організацій з використанням блокчейн-технологій забезпечить захист даних, дозволяючи громадянам перевіряти справжність організацій і вирішувати, кому саме вони хочуть віддати власні кошти. Впровадження систем штучного інтелекту допоможе виявити фейкові благодійні сайти і сторінки у соціальних мережах. Такі системи можуть автоматично перевіряти інформацію та сповіщати користувачів про серйозну загрозу. Разом з цим, запровадження цифрових сертифікатів для офіційних благодійних сайтів в Україні сприятиме зручності і легкості в перевірці справжності електронних ресурсів перед здійсненням пожертв. Крім того, створення платформ, де благодійні організації можуть публікувати звіти про свою діяльність і використовувати зібрані кошти, дозволить підвищити прозорість та довіру громадян.

Використання інноваційних систем моніторингу для відстеження підозрілих фінансових транзакцій допоможе вчасно виявляти і заблокувати шахрайські операції. Цей процес може стати справжньою допомогою для правоохоронних органів і фахівців у галузі кібербезпеки. Так, Національний банк України та інші фінансові установи можуть впроваджувати такі технології в свою активну діяльність, і тим самим зберігати кошти клієнтів фінансових організацій і слідкувати за власною безпекою. Досить ефективним є впровадження інноваційних методів захисту персональних даних користувачів, щоб запобігти

їхньому використанню з шахрайською метою. Це включає використання шифрування та безпечних каналів зв'язку. З допомогою чат-ботів та інтерактивних довідників цей процес стане швидшим і ефективнішим. Саме тому застосування цих інноваційних підходів дозволить ефективно захистити громадян України від шахрайств, пов'язаних з поширенням фейкової інформації.

Зважаючи на швидкісну реакцію державних інституцій щодо цифровізації суспільства, інноваційні технології подекуди є недостатньо пристосованими до потреб та можливостей цільової аудиторії. Цей факт ускладнює їхнє ефективне використання в умовах воєнного стану. До прикладу, складність інтерфейсів чи встановлені вимоги до швидкості Інтернет-з'єднання можуть стати перешкодою для користувачів з обмеженими навичками або у місцях з нестабільною мережею. Ця проблема може призвести до виникнення цифрового розриву, коли певні групи населення залишаються відстороненими від можливостей, які мають покриватися інноваційними технологіями.

Висновки. Життя суспільства в період воєнного стану носить багато загроз і різних проблем. Для покращення якості життя громадян, захист їх прав та свобод, навіть у період війни, є пріоритетом країни. З цією метою ІТ-сфера продовжує впроваджувати інноваційні рішення, спрямовані на забезпечення доступу до правової допомоги, інформаційної підтримки та інших важливих послуг. Цифрові платформи, які наразі успішно діють в Україні, дають можливість отримувати консультації, подавати документи та брати участь у судових засіданнях дистанційно, що є надзвичайно важливим в умовах воєнного стану. Разом з тим, слід враховувати проблеми цифровізації, які мають значна частина населення України. В рамках цього важливо розробляти програми навчання та підтримки для тих, хто не має достатніх навичок роботи з новітніми технологіями. Додатково, необхідно забезпечити стабільний доступ до Інтернету та електроенергії, щоб громадяни могли безперешкодно використовувати ці ресурси для задоволення власних життєвих потреб.

Впровадження інноваційних підходів у захист прав і свобод людини в умовах воєнного стану сприятиме підвищенню рівня захищеності та якості життя громадян навіть у найскладніші часи. Такі заходи є важливими для побудови стійкого та справедливого суспільства, здатного ефективно реагувати на виклики, що постають в умовах війни.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2>.
2. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.

3. Гусаров С. М. Щодо проблеми вдосконалення прав громадян у діяльності національної поліції України в умовах воєнного стану. *Захист та дотримання прав громадян органами Національної поліції України в умовах воєнного стану* : тези доп. учасників наук.-практ. конф. (м. Вінниця, 7 груд. 2022 р.). Вінниця : ХНУВС, 2022. С. 21–23 URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/1f549564-2321-4b17-93f5-1016bcd3600a/content>.
4. Шай Р. Я. Природа та сутність правоохоронної діяльності. *Наше право*. 2014. № 5. С. 10–16. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nashp_2014_5_4.
5. Коваленко В.В. Механізм захисту прав і свобод людини в діяльності Національної поліції України. *Юридичний журнал Національної академії внутрішніх справ*. 2020. № 1. С. 81–87.
6. Гиляка О. С. Новітні технології та права людини: аналіз деяких критичних проблем цифрової ери. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2023. Том 30. №2. С. 15–30. URL: <https://ccu.gov.ua/library/novitni-tehnologiyi-ta-prava-lyudyny-analiz-deyakyh-krytychnyh-problem-cyvrovoyi-ery>.
7. Мірошніченко І. Судове засідання онлайн: як це працює під час війни. *Юридична газета online*. 2023. №1-2. С. 759–760. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/sudova-praktika/sudove-zasidannya-onlayn-yak-ce-pracyue-pid-chas-viyeni.html>
8. Різні види фішингових атак. Microsoft. URL: <https://www.microsoft.com/uk-ua/security/business/security-101/what-is-phishing>.

REFERENCES

1. Constitution of Ukraine, No. 254k/96-VR (1996, June 28). Retrieved from: [доступуhttps://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2](https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2). [in Ukrainian].
2. On the National Police: Law of Ukraine, No. 580-VIII. (2015, July 2). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> [in Ukrainian].
3. Husarov, S. M. (2022). Regarding the problem of improving the rights of citizens in the activities of the national police of Ukraine under martial law. *Zakhyst ta dotrymannia prav hromadian orhanamy Natsionalnoi politsii Ukrainy v umovakh voiennoho stanu : Proceedings of the scientific and practical conference* (pp. 21–23). Vinnytsia : KhNUVS. Retrieved from: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/1f549564-2321-4b17-93f5-1016bcd3600a/content> [in Ukrainian].
4. Shai, R. Ya. (2014) The nature and essence of law enforcement. *Nashe pravo*, 5, 10–16. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nashp_2014_5_4. [in Ukrainian].
5. Kovalenko, V.V. (2020). The mechanism of protection of human rights and freedoms in the activities of the National Police of Ukraine. *Yurydychnyi zhurnal Natsionalnoi akademii vnutrishnikh sprav*, 1, 81–87. [in Ukrainian].
6. Hyliaka, O. S. (2023). The latest technologies and human rights: an analysis of some critical problems of the digital era. *Visnyk Natsionalnoi akademii pravovykh nauk Ukrainy*. Volume 30, No. 2, 15-30. Retrieved from: <https://ccu.gov.ua/library/novitni-tehnologiyi-ta-prava-lyudyny-analiz-deyakyh-krytychnyh-problem-cyvrovoyi-ery>. [in Ukrainian].
7. Miroshnichenko, I. (2023). Court session online: how it works during the war. *Yurydychna hazeta online*, 1-2, 759–760. Retrieved from: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/sudova-praktika/sudove-zasidannya-onlayn-yak-ce-pracyue-pid-chas-viyeni.html>. [in Ukrainian].
8. Different types of phishing attacks. Microsoft. Retrieved from: <https://www.microsoft.com/uk-ua/security/business/security-101/what-is-phishing> [in Ukrainian].

ZEMKO ALLA

PhD in Law, Professor, Professor at the Department of Law of the
Lutsk National Technical University

INNOVATIVE APPROACHES TO THE PROTECTION OF HUMAN AND CITIZEN RIGHTS AND FREEDOMS UNDER THE CONDITIONS OF MARITAL STATE

Problem setting. The current state of affairs in society requires increased attention to the protection of human and citizen rights and freedoms. Martial law, as a legal regime, causes significant changes in the functioning of state institutions

and society in general, endangering the basic rights and freedoms of citizens. Under such circumstances, it is especially important to develop and implement innovative approaches to ensuring the protection of human rights, which would take into account the specifics of the state of war and, at the same time, act as guarantors of compliance with the basic principles of the rule of law. This requires not only the reform of the legislation, but also the introduction of new technologies and methods that will allow more effective protection of citizens' rights even in difficult conditions. Innovative approaches should be based on an increased level of awareness and training of both state bodies and civil society regarding mechanisms for the protection of rights in wartime.

Analysis of recent researches and publications. Important aspects of the issue of innovative approaches to the protection of human and civil rights and freedoms have been studied by R. Shai, S. Husarov, O. Gilyaka, V. Kovalenko. However, despite the considerable experience in this area, the issue of introducing innovations to protect human rights and freedoms has not been fully explored.

Purpose of the research is a comprehensive study of the features of innovative approaches to the protection of human and citizen rights and freedoms under martial law. This involves an analysis of the latest technologies, legal mechanisms and organizational solutions that can be effectively used to protect civil rights in emergency situations. In addition, the article examines the challenges and prospects of implementing these innovative approaches in the context of Ukrainian realities, in particular, taking into account socio-economic and legal aspects.

Article's main body. The research materials are: 1) normative and legal support for the protection of human and citizen rights and freedoms under martial law, including international conventions, domestic laws and by-laws; 2) works of domestic and foreign authors who conduct scientific and practical research in the field of human rights, innovative technologies and methods of protecting rights in armed conflicts.

In the research process, the following scientific methods were used: theoretical generalization and grouping – to characterize the components of the system of protection of human and citizen rights and freedoms in the conditions of martial law and functions related to ensuring security; the method of formalization, analysis and synthesis – for the study of the domestic and the needs for the protection of rights in the conditions of martial law; comparative analysis – to develop different strategies and approaches to the protection of human and citizen rights in the conditions of martial law. The generalization of the results was used to formulate conclusions and develop recommendations for improving the system of protection of rights and freedoms in similar conditions.

Conclusions and prospects for the development. The protection of human rights under martial law is a complex and multifaceted task that requires an integrated approach, including legal, administrative and socio-economic processes. The war caused and continues to cause a lot of grief, destroying everything in its path, the most valuable of which is human life and health. The main goal currently remains the issue of effective protection of a person and a citizen from external dangers lurking in modern Ukrainian society.

This study aims to analyze approaches to the protection of human rights under martial law, determine their effectiveness and outline ways of improvement. Special attention is paid to the study of international experience and the possibility of its adaptation to modern Ukrainian conditions. As a result, it is planned to develop recommendations for the implementation of innovative approaches that will contribute to strengthening the legal protection of citizens in the conditions of martial law, increasing the level of their security and well-being.

Key words: innovation, martial law, human rights, society, danger, adaptation, law enforcement agencies.

За ДСТУ 8302:2015 цю статтю слід цитувати:

Земко А. М. Інноваційні підходи до захисту прав і свобод людини та громадянина в умовах воєнного стану. *Право та інновації*. 2024. № 2 (46). С. 138–143.